

УДК 32 (019.5); 35 (075.8).477

DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.4.2>**Куриляк Валентина Василівна,***PhD, доцент,**доцент кафедри філософії, теології та історії церкви**Український гуманітарний інститут**orcid.org/0000-0001-5245-9700**valentina.kuryliak@gmail.com*

ІСТОРІЯ ТА ПОЗИЦІЯ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ ДО ПИТАННЯ ВАКЦИНАЦІЇ

У статті окреслено заяви та офіційні звернення Церкви Адвентистів сьомого дня, щодо вакцинації та колективного імунітету. З'ясовано, що АСД відзначається позитивним ставленням до питання вакцини протягом всього періоду свого існування. Адвентисти частково підтримували примусову вакцинацію за потреби подолання пандемії інфекційних захворювань, таких як віспа. Проте, керівництво церкви завжди виступало за добровільне рішення, а вакцина рекомендувалася як ефективний засіб. Однак рішення про її проведення залишалося особистою відповідальністю членів церкви. Виявлено, що сучасні вакцини були винайдені лише декілька століть тому й активне їх поширення припало на XIX-XX ст. У другій половині вісімнадцятого століття стало відомо, що віспа великої рогатої худоби дуже схожа на людську, й іноді люди заражаються віспою від корови. Англієць Едвард Дженнер ретельно вивчив природу коров'ячої віспи і винайшов штучне щеплення, принцип якого став прикладом для всіх наступних вакцин. З'ясовано, що Церква АСД виступала проти вакцинації гуманізованим вірусом, адже останній створював більший ризик зараження іншими небезпечними хворобами. У середовищі АСД існує незначна частина людей, що підтримують антивакцинаторство – рух проти щеплення. На територію США практика вакцинації поширилася на початку XIX ст., а оформлення адвентистів як церковної організації відбулося у 40-х – 60-х рр цього ж століття. Виявлено, що станом на початок XX ст. керівники Церкви не були знайомі з діяльністю «Американського антивакцинаторського товариства» та активно виступали за імунізацію. Адвентистський погляд на вакцину завжди відрізнявся зваженістю та аргументованістю. Зокрема, відповідно до нього, вакцинація, безперечно, дає значний ступінь імунітету, проте має й певні ризики у вигляді побічних ефектів та реакції організму в окремих людей. Вакцинація, безперечно, має вирішальний вплив на епідеміологічні хвороби, адже людина що прийняла вакцину переносить вірус у легкій формі. З'ясовано, що АСД пояснюють упереджене ставлення до імунізації у деяких груп населення, через некомпетентність та недотримання належної якості вакцин. Немає заперечень проти вакцинації, якщо вона проведена належним чином. В ході дослідження через аналіз низки свідчень було виявлено, що санітарія, на думку АСД, не є надійним захистом від захворювань, адже протягом багатьох років вважалося, що віспу та черевний тиф можна попередити за допомогою належних заходів карантину та дезінфекції, що насправді не є підтвердженим. Здоровий спосіб життя був важливою частиною вчення адвентистської церкви з перших років її існування й залишається таким до сьогодні. Адвентистські дослідження підтвердили безперечні переваги збільшення тривалості життя за рахунок впровадження таких оздоровчих методів, як збалансована вегетаріанська дієта, фізичні вправи, пиття достатньої кількості води, регулярні фізичні вправи, перебування на сонці, свіжому повітрі, утримання від алкоголю, тютюну та інших шкідливих речовин, достатній відпочинок і сон. Ці практики зміцнюють та підтримують здоровий імунітет, однак Церква підтверджує та рекомендує відповідальне використання вакцин як важливий захід суспільної охорони здоров'я, особливо під час пандемії. З'ясовано, що АСД поважають право людей на свободу вибору, у тому числі щодо вакцинації.

Ключові слова: вакцинація, імунізація, Церква Адвентистів сьомого дня (АСД), епідемії, позитивна оцінка, колективний імунітет, дискусії, антивакцинатори.

Kuryliak Valentyna,
PhD, Associate Professor,
Associate Professor at the Department Philosophy, Theology and Church History
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0000-0001-5245-9700
valentina.kuryliak@gmail.com

THE HISTORY AND POSITION OF THE SEVENTH-DAY ADVENTIST CHURCH ON THE ISSUE OF VACCINATION

The article outlines the statements and official addresses of the Seventh-day Adventist Church regarding vaccination and herd immunity. It was found that the ASD has been marked by a positive attitude towards the issue of the vaccine during the entire period of its existence. Adventists partly supported compulsory vaccination in order to overcome a pandemic of infectious diseases such as smallpox. However, the leadership of the church has always advocated a voluntary solution, and the vaccine was recommended as an effective remedy. However, the decision to hold it remained the personal responsibility of the members of the church. It was revealed that modern vaccines were invented only a few centuries ago and their active distribution took place in the 19th-20th centuries. In the second half of the eighteenth century, it became known that bovine pox was very similar to human pox, and that sometimes people get cow pox. The Englishman Edward Jenner carefully studied the nature of cowpox and invented artificial inoculation, the principle of which became an example for all subsequent vaccines. It was found that the SDA Church opposed vaccination with a humanized virus, since the latter created a greater risk of contracting other dangerous diseases. Among the SDA there is a small part of people who support anti-vaccination, the anti-vaccination movement. The practice of vaccination spread to the United States at the beginning of the 19th century, and the formation of Adventists as a church organization took place in the 40-60s of the same century. It was revealed that as of the beginning of the XX century. Church leaders are unfamiliar with the activities of the American Anti-Vaccination Society and have been active advocates of immunization. The Adventist view of the vaccine has always been balanced and reasoned. In particular, according to him, vaccination, of course, gives a significant degree of immunity, but it also has certain risks in the form of side effects and body reactions in individuals. Vaccination, of course, has a decisive influence on epidemiological diseases, because a person who has taken the vaccine carries the virus in a mild form. It has been found that SDA explains the bias towards immunization in some populations due to incompetence and non-compliance with the proper quality of vaccines. There is no objection to vaccination if done properly. In the course of the study, through the analysis of a number of indications, it was found that sanitation, according to the SDA, is not a reliable protection against diseases, because for many years it was believed that smallpox and typhoid fever could be prevented through proper quarantine and disinfection measures, which in fact not confirmed. . A healthy lifestyle has been an important part of the teachings of the Adventist Church since its early years and remains so to this day. Adventist studies have confirmed the undoubted benefits of increasing life expectancy through the introduction of health practices such as a balanced vegetarian diet, exercise, drinking enough water, regular exercise, exposure to the sun, fresh air, abstinence from alcohol, tobacco and other harmful substances. rest and sleep. These practices strengthen and maintain healthy immunity, but the Church acknowledges and recommends the responsible use of vaccines as an important public health intervention, especially during a pandemic. It was found that the SDA respect the right of people to freedom of choice, including vaccination.

Key words: vaccination, immunization, Seventh-day Adventist Church (SDA), epidemics, positive assessment, herd immunity, discussions, anti-vaccinators.

Актуальність теми дослідження. З початку 2020 року питання вакцинації у контексті пандемії COVID-19 вийшло на новий рівень та очолило головні шпальти усіх телевізійних каналів, інтернет-статей та медіа-ресурсів. Ця тема широко обговорюється у тому числі в середовищі адвентистів, членами громад та керівниками Церкви Адвентистів сьомого дня (далі Церква АСД). Опитування 2021 року показують, що 60% українців отримують новини щодо

коронавірусу та вакцинації через телевізор, але половина з них сумнівається у достовірності чи об'єктивності цієї інформації. Одночасно провідні лікарі наголошують на тому, що немає альтернативи інтенсивному розгортанню вакцинації, адже наслідки затяжної пандемії для життя людей, державної економіки та всього світу надто серйозні. Уряди закликають громадян до спільних дій з метою забезпечення колективного імунітету. Однак багатьох країнах

присутня значна частка тих, хто сумнівається в ефективності й навіть демократичності таких вимог. У Європейському Союзі продовжуються дискусії, щодо обов'язковості вакцинації, проте багато роботодавців, навчальних закладів та інших установ вимагають від своїх працівників та практикантів обов'язкової вакцинації, інакше людям доводиться робити тест щодня, що є дорогою та виснажливою процедурою. Саме страх перед побічними ефектами не дозволяє багатьом вакцинуватися. До прикладу, 2006 року була схвалена вакцина проти пташиного грипу «Pandermix», але дуже скоро тисячі людей почали страждати серйозними розладами сну. Вакцини проти коронавірусу почали застосовувати у рамках надзвичайної ситуації ще до того, як Європейське агентство з лікарських засобів надало офіційний дозвіл на їх застосування. А отже кожна країна та окрема людина несе відповідальність за своє рішення щодо питання вакцинації. Імунізація завжди була дискусивним питанням, особливо у світлі церковних (біблійних) вчень. Отож у даному дослідженні ми спробуємо окреслити ставлення до вакцинації однієї із протестантських течій, а саме Церкви АСД.

Основна частина роботи. Питання здоров'я, поширення хвороб та вакцинації як правило не втрачають своєї актуальності. Вакцинація залишається найефективнішим та економічно вигідним способом зниження кількості захворювань, попередженням або зупинкою небезпечних епідемій. Важко уявити світ без вакцин, однак багато з них були винайдені та введені до широкого застосування відносно нещодавно. Ще з давніх часів було помічено, що люди, які вже перенесли віспу, ніколи не хворіли нею другий раз. У Китаї та Індії у XI столітті частини шкіри зараженої віспою вкладали у ніздрі здорових пацієнтів, таким чином провокуючи хворобу у легкій формі для уникнення важкої форми у майбутньому. До Англії ідеї імунізації проти віспи прийшли з Туреччини, але першовідкривачем та популяризатором став англійський лікар Едвард Дженнер (1749-1823) (див. Рис. 1). У 1796 році він привів восьмирічному хлопчику вакциною проти коров'ячої віспи, через порізи на руці. Однак, наукові записи застосування вакцин та їх результати з'явилися лише через пів століття.

У 1853 році в Англії ухвалили закон, щодо обов'язкової вакцинації дітей до трьох місяців,

а з 1867 року ця вимога була поширена й на підлітків. За відмову від щеплення батьків могли покарати штрафом чи навіть ув'язненням. З 1898 року англійський парламент скасував покарання за відмову від вакцинації та прийняв положення про її добровільність. Наступний прорив у сфері імунізації відбувся завдяки науковому підходу до вакцинації Луї Пастера, французького вченого, хіміка та мікробіолога. Його метод введення в організм ослаблених збудників для запобігання росту заразних вірусів дозволив зупинити смертельні епідемії по всьому світу та застосовується до сьогодні. «Метод Пастера» став справжнім проривом, він заклав основи технічної та промислової мікробіології, відкрив анаеробні мікроби, розробив принципи асептики та антисептики, розробив вакцину проти сказу, дослідив роль мікробів у процесі гниття та бродіння та запропонував новий метод обробки продуктів, а саме пастеризацію.

Таким чином, сучасні вакцини були винайдені лише декілька століть тому й активне їх поширення припало на XIX-XX ст. Раніше використовували так звану «живу вакцину», здорових людей спеціально заражали чекрес шкіру хворих на віспу й таким чином хвороба проходила у легкій формі й запобігала ризику смерті під час посилення пандемії. Подібний принцип сьогодні використовується для періоду дитинства, адже діти легше переносять багато хвороб, аніж дорослі. У другій половині вісімнадцятого століття стало відомо, що віспа великої рогатої худоби дуже схожа на людську, й іноді люди заражаються віспою від корови. Цей тип назвали коров'ячою віспою. 14 травня 1796 доярка із Содбері, Англія, заявила у присутності Едварда Дженнера: «Я не можу переносити цю хворобу (віспу), адже я перехворіла на коров'ячу віспу». Це спонукало Дженнера ретельно вивчити природу коров'ячої віспи, в результаті чого він винайшов штучне щеплення. Вірус віспи який проходить через організм великої рогатої худоби часто настільки видозмінюється, що вже не становить особливої загрози для людського організму. Проте, за слабого імунітету навіть незначний вірус може призвести до важких наслідків, якщо ж імунітет вже поборов у минулому подібну форму вірусу, то він легко знешкодить наступні.

Оскільки сьогодні люди роблять щеплення

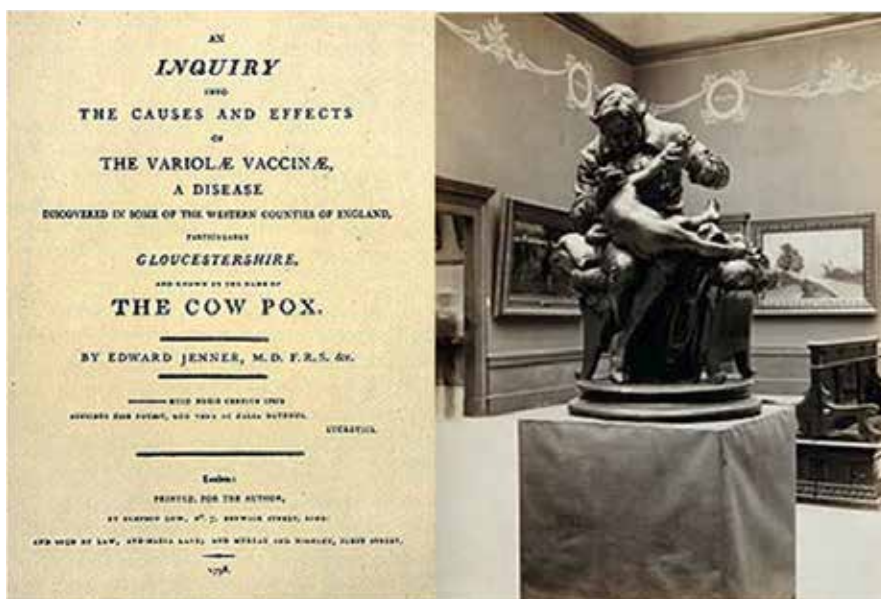

Рис. 1. Титульний лист книги Едварда Дженнера про вакцину проти віспи та Скульптура як «Едвард Дженнер прищеплює свого сина» Джуліо Монтеверде (1873) (Едвард Дженнер, 2020)

від багатьох хвороб, з'явилася величезна кількість інформації про методи підсилення імунітету у боротьбі проти інфекційних захворювань. Загальний принцип імунітету полягає в тому, що дія токсину або активної отрути будь-якого організму, що викликає інфекційне захворювання, настільки зменшується, що його введення не супроводжується серйозними наслідками. У минулому людству також була відома здатність організму долати отруту, якщо її протягом довгого часу вводили маленькими дозами. Усім відома здатність п'яниці випивати велику кількість алкоголю, тоді як людина, яка не звикла до вживання цього напою, сп'яніє набагато швидше. Здатність організму до опору отрутам можлива завдяки виробленню у крові антитоксину або бойового токсину, який нейтралізує та руйнує отрути.

Як опіум при певних способах приготування може бути вжитий у великих дозах і виявитися менш токсичним для організму, так і бактерії можуть модифікуватися через вплив умов середовища і ставати дуже слабкими за своєю токсичною дією. В результаті їх можна використовувати для вироблення імунітету без шкоди організму. Щоб отримати вакцину потрібно зменшити силу хвороботворних бактерій і за допомогою них навчити тканини тіла виробляти антитоксин.

Процес вироблення в організмі антитоксинів, і є посиленням імунітету. У деяких випадках, наприклад при дифтерії, антитоксин виробляється щепленням тварині (коневі), до тих пір, поки в крові не з'являється велика кількість антитоксину. Люди, які страждають на подібне захворювання, приймають антитоксин вироблений конем і таким чином набувають негайного імунітету («пасивний імунітет»). Інший метод називається «активним імунітетом», тобто таким, що виникає в результаті роботи самого організму.

Таким чином, метою посилення імунітету є підготовка до майбутньої зустрічі з різними видами вірусів та бактерій. У разі віспи зниження захворюваності через масштабну вакцинацію становило 72%, що є надзвичайно показовим. Під час епідемії віспи у Європі між 1870 та 1874 роками в Німеччині внаслідок вакцинації було виявлено лише 160 випадків віспи на кожний мільйон мешканців. Копенгаген протягом тринадцяти років після введення процесу вакцинавання, не мав жодної смерті від віспи. Серед громадян нещеплених від віспи 35% смертності, а серед вакцинованих лише 5%. Крім того, у щеплених було дуже мало ускладнень, тоді як серед нещеплених було багато випадків абсцесів, пролежнів, сліпоти, глухоти, хвороби суглобів, паралічу та пневмонії.

До початку франко-прусської війни 1871 року вакцинація була обов'язковою у німецькій армії, тоді як у французькій армії їй приділялося мало уваги. Статистичні дані яскраво показують, що німці втратили під час війни лише 297 осіб від віспи, тоді як французи – 23 469 осіб. Жодна країна у світі не досягла такого рівня спільного імунітету до віспи, як Німецька імперія, де була примусова вакцинація. Кожна дитина повинна була бути вакцинована після закінчення першого року життя. Щеплення у кожному випадку повинен був проводити лікар, за недотримання чи недбалість якого накладався штраф. За результатами примусової вакцинації у 1899 р. серед 54-мільйонного населення було зафіксовано лише 28 смертей від віспи. У 1897 р. було лише 5 смертей, більшість з яких було зареєстровано серед мешканців околиць імперії (Miller, 1915: 17–20).

Антивакцинаторство є рухом, що виступає проти щеплення, оскаржує його ефективність та обов'язковість. Рух антивакцинаторів зародився разом із першим щепленням. Противники вакцини лякали громадян, що через вакцину від віспи можуть вирости роги, людина почне мукати і пересуватися на чотирьох ногах, оскільки та виведена з коров'ячої віспи. Аргументи ці спочатку мали релігійний зміст. Головним осередком опору обов'язковій вакцинації в Англії в середині XIX століття стало місто Лестер у графстві Лестершир, де проходимо масштабні виступи.

На територію США практика вакцинування поширилася на початку XIX ст. Більшість штатів ухвалили закон про обов'язкову вакцинацію населення, але частина громадян виступила проти. Саме тоді серед незадоволених пролунав вислів, який використовується й в сучасності: «Обов'язкові щеплення посягають на свободу вибору». У Бостоні, до прикладу, на початку XX століття за відмову від вакцинації люди отримували штраф у вигляді 5 доларів або сиділи 15 днів у в'язниці. Противники вакцинації нікуди не зникли, вони підлаштувалися під сучасне суспільство і тепер лякають «чіпуванням» або небезпечними побічними ефектами, не змінюючи звичної аргументації. 1998 року англійський лікар Ендрю Вейкфілд опублікував статтю, в якій вказував на прямий зв'язок вакцинації з розвитком аутизму, проте усі дані виявилися фейком, а лікар був

позбавлений ліцензії (див. Рис. 2). Численні випадки свідчать про ефективність вакцинації. Зокрема, дворічний стаціонарний досвід введення стрептококової вакцини медсестрам, які збираються лікувати хворих на скарлатину, показав наступні результати. Легкий випадок захворювання стався лише в одній вакцинованій медсестри, у той час як серед невакцинованих в ідентичних умовах у п'ять разів більше випадків (важких) (News Notes, 1912: 310).

1910 року літній фермер, його дружина та дочка, втомившись від свого старого будинку в Огайо, США, вирішили поїхати до Мехіко, а потім в округ Маріон, штат Орегон. Побувавши в Мехіко, вони поїхали в Орегон, коли кондуктор, виявив хворого, що тільки-но одужував від віспи та займав місце навпроти. На наступній станції хворого забрали, і без будь-яких спроб дезінфекції поїзд поїхав далі. Мати одразу виявила легке зараження віспою. Пізніше у її чоловіка розвинулася вірулентна форма хвороби, і він помер через два дні. 7 грудня 1910 року, син, якого вони відвідали, помер від смертельного нападу, а у грудні від хвороби померли незаміжня дочка та дружина сина. Наступного нападу зазнав маленький онук чотирьох років. До того, як було поставлено діагноз, до сім'ї було відправлено трьох медсестер, і лише одна з них була вакцинована. Мати, яка була вакцинована 55 років тому, перенесла настільки легку форму, що навіть не помітила. Решта членів сім'ї: чоловік, син, дочка і невістка, жоден з яких не був щеплений, швидко померли від хвороби. Одна із тогочасних клінік закликала громадян до вакцинації розповідаючи згаданий випадок (Lancet-Clinic, 1912: 304).

Хоча віспа у важкій формі легко розпізнається, в легкій формі вона може залишатися непоміченою доти, доки сусідні райони не будуть заражені і не розвинеться ціла епідемія. Нерідко згадуються випадки прийняття неякісної або зіпсованої вакцини, які закінчувалися каліцтвом або надзвичайно важкими симптомами. Зважаючи на вдосконалені методи приготування вакцини та вдосконалену техніку щеплення, на сьогодні таких випадків значно менше. Зважаючи на незначний ризик у порівнянні з імунітетом розумно для кожного бути належним чином захищеним від ризику зараження віспою (див. Рис.3) (Heald, 1919: 33–34).

Рис. 2. Ендрю Вейкфілд оточений журналістами у 2010 році, незадовго до того, як його виключили з медичного реєстру Великобританії (Omer, 2020)

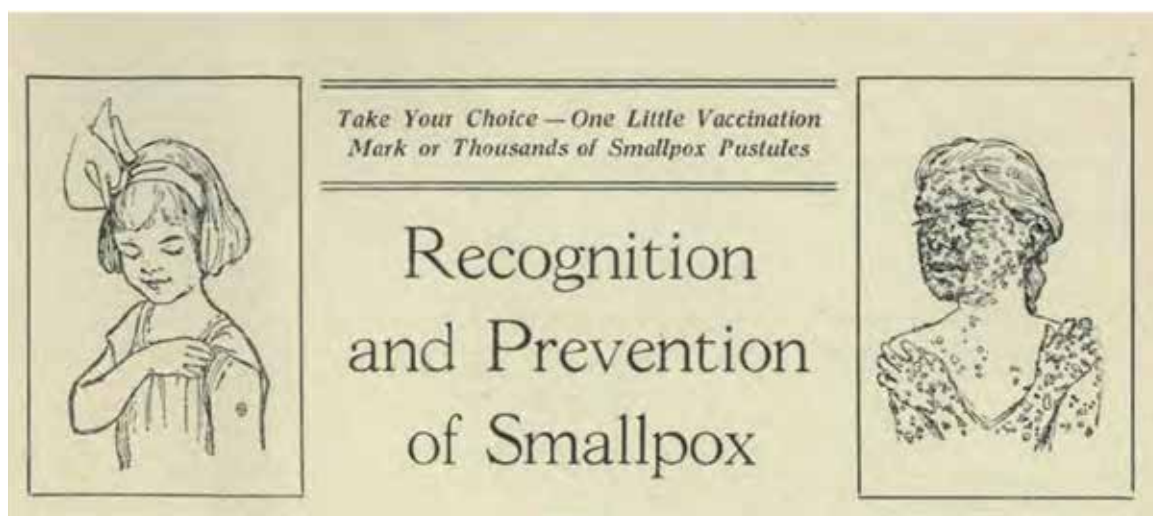

Рис. 3. Зробіть свій вибір: одна маленька мітка від щеплення або тисячі пупул від віспи (Heald, 1919: 33)

У адвентистському журналі «Вісник здоров'я» («Herald of Health») 1912 року один із членів церкви Чарльз Лукіс повідомляє, що з нетерпінням чекає на той час, коли зможе зробити щеплення від у (чорної лихоманки) (The Medical Research, 1912: 90–91). Лише 2017 року група вчених із США та Бразилії оголосила про успіхи у створенні вакцини проти згаданої хвороби. На сьогодні Лейшманіоз відносять до «забутих хвороб», він зустрічається

лише у малорозвинених країнах серед бідних верст населення. Також у журналі згадується, що під час нещодавньої епідемії черевного тифу в місті Торрінгтон 400 осіб добровільно зазнали протитифозної вакцинації. Тільки в одного з них згодом розвинувся черевний тиф, але хвороба минула у дуже легкій формі (Antityphoid Vaccination, 1912).

1912 року повідомляється, що профілактика черевного тифу набула важливого

санітарно-гігієнічного значення. З моменту введення плану імунізації проти черевного тифу на пропозицію сера А. Е. Райта цей метод був одностайно оцінений керівниками британської та німецької армій. За результатами конференції членів Медичного резерву військового відомства 1909 р. санкціонувало вакцинацію добровольців. Про цінність профілактичної процедури свідчить той факт, що з понад 12 тис осіб, зібраних на мексиканському кордоні протягом чотирьох місяців, було лише два випадки захворювання на черевний тиф. Через такий позитивний досвід військового міністерства швидко відреагувало, і вакцинація тепер є обов'язковою в армії Сполучених Штатів Америки. Капітан А. В. Вільямс у «Американському журналі медичних наук» за березень 1912 року спробував обґрунтувати необхідність вакцинації зазначивши, що вона полягає у контрасті показників захворюваності та смертності від черевного тифу серед щеплених та нещеплених військ. Найбільшу небезпеку для військових, що живуть табором у польових умовах, становлять інфекційні, епідеміологічні хвороби, а вакцина стала рішенням цієї проблеми («Medical Review of Reviews») (Typhoid Prophylaxis, 1912: 152–153).

У журналі «Східні новини» («The Eastern Tidings») 1914 року згадується, що серед передових заходів, вжитих для запобігання хворобам, особливо виділяється протитифозне щеплення. Ця міра, вперше прийнята в арміях різних країн. В армії Сполучених Штатів найкращий показник, досягнутий санітарними заходами, був відзначений у 1908 році. Починаючи з 1909 р. вакцинація неухильно знижувала кількість випадків захворювання, поки 1913 року в жодному з нечисельних випадків не було зареєстрованого смертельного результату. З 1911 року вакцинація проти черевного тифу стала обов'язковою. Аналогічні статистичні дані можна було б навести і щодо армій Англії, Німеччини та Франції. Лікарі та медсестри у лікарнях почали масово отримувати щеплення. Багато місіонерських товариств прийняли його за правило в Індії та Китаї. Рада охорони здоров'я штату Північної Кароліни надавала безкоштовну вакцину проти черевного тифу. Відповідно до повідомлень керівників місіонерських відділів АСД «для нас, які живуть у Місіонерському полі, які, ймовірно, зазнають майже кожного дня впливу черевного

тифу, відмову від щеплення слід вважати серйозним порушенням. Дві дози дають імунітет проти хвороби на два роки, три дози на три роки. Процедура супроводжується дуже слабкою реакцією, і повідомлень про ускладнення, пов'язані з вакциною, не надходило». Було заплановано надати членам місії можливість зробити щеплення під час майбутньої дворічної конференції. Щеплення могли отримувати люди віком від 4 до 60 років. Також було надано можливість зробити щеплення від віспи і переважна частина місіонерів цим скористалися (Mann, 1914:1–2).

У іншому адвентистському медичному журналі «Good Health» за 1910 рік зазначається: «Зниження госпітальної смертності від дифтерії було ні чим іншим, як дивом, спричиненим вакциною. Жодна дитина не повинна вмирати від дифтерії» (Abstracts, 1910: 15). Особливої уваги заслуговує тема штучного імунітету проти віспи, чуми, холери та інших хвороб шляхом вакцинації. 1911 року медичний відділ АСД відзначив, що немає нічого видатнішого за всю історію наукових досліджень, ніж відкриття методу, за допомогою якого організм захищається від мікробів та їх отруйних речовин, виробляючи у крові речовини, відомі як антитоксини, які нейтралізують отруту та знищують чужорідні бактерії. Ці антитоксини залишаються у крові деякий час, часто роками, протягом чого людина має імунітет проти конкретної хвороби. Відкриття цих антитіл у крові призвело до розробки більш раціонального та успішного методу, який полягає у введенні в кров антитіл, таким чином значно збільшуючи сили опору. Такий план лікування інфекційних захворювань знизив смертність від деяких захворювань майже вдвічі. «Ці напрямки фізіологічного лікування, хоча й знаходяться у зародковому стані, проте дали результати, які виправдали усі найсміливіші очікування» (Medical Exhibit, 1911: 20).

Інтерв'ю 1906 року доводить, що Церква АСД не була обізнана, щодо діяльності Американського антивакцинаторського товариства («Anti-Vaccination Society of America»). За словами одного з керівників церкви вакцинація, безперечно, дає значний ступінь імунітету проти віспи, проте має й певні ризики у вигляді побічних ефектів та реакції організму в різних людей (Question for, 1906: 352–353). У журналі

«Good Health» 1998 року також наголошується, що вакцинація, є позитивним, але не ідеальним засобом боротьби. Вакцинація, безперечно, має вирішальний вплив на віспу та інші епідеміологічні хвороби, адже людина що прийняла вакцину часто майже повністю застрахована від повторного захворювання або переносить його у дуже легкій формі (Kellogg, 1898: 633).

Того ж року у ще одному інтерв'ю керівниками АСД зазначається, що якби всі люди жили у стані бездоганної чистоти та невинності, якби ніколи не порушували законів природи, було б недоцільно робити щеплення. Але так як люди живуть у грішному світі, то вони не повинні негативно ставитись до вакцинації, тому що остання попереджає багато хвороб. Проте вакцинація людським вірусом засуджується, адже одній людині небезпечно змішувати свою кров із кров'ю іншої. Щеплення слід робити чистою лімфою, яка майже безбарвна, як вода, тоді не буде ні припухлості, ні абсцесу. Існуюче упередження проти вакцинації викликане некомпетентністю й відноситься до старого методу вакцинації людським вірусом. Немає заперечень проти вакцинації, якщо вона проведена належним чином (Kellogg, 1898: 633–634).

Адвентисти відкрито виступали 1879 року проти вакцинації гуманізованим вірусом. За аргумент було взято випадок описаний в іноземному медичному віснику, коли п'ятнадцять дівчаток були заражені однією з найогидніших і найжахливіших хвороб (мається на увазі віспа), до яких схильне людське тіло, через вакцинацію вірусом взятим від немовляти. Дитина виглядала абсолютно здоровою, але згодом з'ясувалося, що її мати страждає на згадану хворобу. Зважаючи на низку повідомлень такого характеру, керівництво АСД засуджувало вакцинацію гуманізованим вірусом. Рекомендувалося застосовувати бичачий вірус. Правильно введена вакцина створена на основі бичачого вірусу є ефективною та не несе ніякої небезпеки. Про це свідчить той факт, що в Нью-Йорку, де віспа лютувала протягом багатьох років, серед мешканців тісних багатоквартирних будинків хвороба була повністю ліквідована шляхом вакцинування. Цікавим аргументом також є те, що кров телят чистіша через їх трав'яну дієту (Danger of Vaccination, 1879: 185–186).

У першій частині доповіді Королівської комісії з вакцинації 1896 року рекомендується

не наполягати на проведенні вакцинації, якщо батько письмово заявляє про своє заперечення проти неї. У другій частині увага була зосереджена на нових методах процедури та використанні лімфи. У третій частині було повністю відкинута будь-яке втручання держави чи громадськості у рішення батьків стосовно вакцинації дітей. Загалом звіт схвалив вакцинацію, як ефективний та єдиний засіб боротьби проти інфекційних та вірусних захворювань (Items of interest, 1896: 542). У «Review and Herald» 1895 року зазначено, що віспа є заразним захворюванням, проте за допомогою вакцинації та ревакцинації можна і потрібно майже повністю попередити його. Одне щеплення проти віспи або сама хвороба не захищають на все життя. Ревакцинацію слід проводити приблизно раз на п'ять років (State Board of Health, 1896: 502).

Санітарія не є надійним захистом, адже протягом багатьох років вважалося, що віспу та черевний тиф можна попередити за допомогою належних заходів карантину та дезінфекції. Є підстави вважати, що санітарією перемогти хвороби ніколи не вдасться, оскільки санітарні умови були модернізовані за останні десятиліття і не зважаючи на це у другій чверті XIX ст. в США було виявлено величезну кількість випадків зараження віспою. Навіть станом на 1902 року було зареєстровано 54 014 випадків зараження, з них 2083 особи померли. Статистичні дані, зібрані радою з вакцинації, показують, що на той час тільки п'ять відсотків населення мали попереднє щеплення. Протягом XVIII ст. в Європі лише один із двадцяти унікав хвороби, оскільки лише незначна частка мала природний імунітет. Як наслідок імунітет доводиться створювати штучно і тут на допомогу приходять вакцина. У районах, де вакцинація не проводилася, зафіксовано дуже незначне зниження смертності від віспи внаслідок карантину та звичайних санітарних заходів. На початку XIX ст. щорічна смертність від віспи у Франції становила 30 тис., тоді як у Англії та Уельсі статистичні дані, зібрані 1796 року, показують, що з кожного мільйона щорічно помирало три тисячі.

Під час епідемії віспи керівники медичного відділу АСД наголошували, що не слід занадто покладатися на те, що муніципальні управління охорони здоров'я зможуть вжити достатньо

заходів у боротьбі проти цієї страшної хвороби за допомогою карантину чи гігієни. Люди, які дотримуються ретельної дієти, перебувають достатньо на природі, виконують велику кількість вправ та загальних гігієнічних запобіжних заходів для захисту, але водночас нехтують вакцинацією проти віспи, наражаються на величезний ризик. Багато громад АСД, члени яких були лише частково вакциновані й перебували у хорошому санітарному стані, масово хворіли на віспу. До прикладу, 28 лютого 1885 року кондуктор вагона, який проїхав з Чикаго великою магістральною залізницею до Монреалу, через район, в якому не вакцинація не була примусовою, залишив на своєму шляху вздовж лінії залізниці та в місті Монреаль епідемію віспи, про що повідомлялося протягом дев'яти наступних місяців. В результаті 3164 особи померли, а тисячі перенесли хворобу дуже важко.

На думку медичних керівників АСД, найбільший захист для нещеплених забезпечував той факт, що епідемії певною мірою стримувалися через пропорційну кількість людей у кожній громаді, які прийняли рішення вакцинуватися. Чим більшою була частка вакцинованих, тим вищий був загальний імунітет та стійкість до хвороб. Впевненість у вакцинації протягом багатьох років залежала від досвіду та статистичних даних, а відсутність відкритих свідчень про процес приготування вакцини викликала деякі підозри щодо її користі. Але у кінці XIX ст. однакові принципи вакцинації застосовувалися для боротьби проти багатьох захворювань, таких як черевний тиф, дифтерія та холера, з обнадійливими результатами у вигляді зниження смертності. АСД зазначали, що гарні показники, щодо зниження захворюваності, щорічно зміцнюють впевненість у використанні вакцинації для забезпечення імунітету.

У адвентистській газеті «Ознаки часу» («The Sign of Times») 1885 року було опубліковано щомісячний звіт Ради охорони здоров'я штату Каліфорнія, щодо поширеності хвороб. У ньому підкреслювалося, що віспа ще не була поширена у цьому штаті, однак вона лютує в Мексиці, Канаді, Англії, Франції, Бельгії, Італії, Австрії, Росії та Південній Америці, у країнах з якими американці так чи інакше контактували наражаючи себе на небезпеку зараження. Враховуючи вищезгадане Рада охорони здоров'я наполягала на прийнятті вакцини населенням

ще до того, як віспа пошириться у Каліфорнії: «...ця небезпека має бути усунена вакцинацією та ревакцинацією, позбавляючи хворобу джерела. Діючи так, ми можемо фактично викоринити її. Це ганьба для цивілізації чути про епідемію віспи у XIX ст., коли засоби її попередження такі доступні, надійні та нешкідливі для людини і суспільства. Маємо надію, що кожен лікар, який отримає ці вказівки, побачить, що нещеплені на його околицях негайно мають бути захищені, оскільки будь-якої миті хвороба може з'явитися серед нас завдяки постійному зв'язку з місцевостями, де вона існує. Якби всі чоловіки і жінки були ефективно вакциновані, ми могли б бути впевнені, що втечемо від хвороби, але якби хвороба з'явилася зараз, вона б забрала або знівечила тисячі людських життів» (A Word in Season, 1885: 656). Виконувач обов'язків міністерки охорони здоров'я України, Уляна Супрун 2018 року, ще до пандемії коронавірусу, привела в якості аргументу за вакцинацію фото двох хлопчиків. Обидва захворіли на віспу, однак той з них, який був вакцинований переніс хворобу значно легше і без будь-яких ускладнень, в той час як інший мав знівечене обличчя (див. Рис. 4).

Адвентистська газета «Good Health», видана у Великій Британії 1923 року написала, що сторіччя тому віспа була бичем землі, викликаючи одну десяту всіх смертей людства. Четверта частина жителів землі була або знищена нею, або понівечена на все життя. Чорна чума Європи (віспа) завезена до Мексики під час колонізації іспанцями знищила 3,5 мільйони мешканців за один рік. Шість мільйонів американських індіанців в результаті загинули від цієї хвороби. Таке спустошення та безвихідь тривали доти, доки Дженнер не відкрив протиотруту від хвороби та не розробив систему вакцинації, яка повністю пододала епідемію. Перенести певне захворювання є одним із шляхів отримання стійкості до хвороби та відвернути епідемію. Тіло негайно розпізнає порушника і відразу починає виробляти речовини, які вражають непроханого гостя. Інший спосіб – штучно змусити організм виробляти захисні речовини. Напрочуд яскравим прикладом цього процесу є реакція організму на збудника черевного тифу. Цей мікроб має чотири характеристики, за допомогою яких він проникає у тканини та рідини організму.

Рис. 4. Двоє хлопчиків, що захворіли на віспи. Перший не був вакцинований, а другий приймав попередньо вакцину (Уляна Супрун, 2018).

Черевний тиф має здатність розподілятися на всі рідини тіла, за допомогою маленьких джугтиків, або плавців, ці зародки швидко переміщуються у всі частини тіла.

Щойно мікроби черевного тифу потрапляють до організму, він починає виробляти захисні речовини. Науковці демонструють цей процес на прикладі крапель крові людини, яка вже перехворіла на згадану хворобу. Через півгодини після контакту імунної крові з мікробами, що швидко рухаються, останні починають пересуватися невеликими групами, тоді як спочатку вони вільно поширювалися. Все більше і більше мікробів злипаються, поки, нарешті, всі вони не перетворюються на маленькі маси – «аглоїтиновані». Вони вже не такі живі й рухливі як спочатку, а через декілька хвилин вони стають абсолютно нерухомими. Потім вони опускаються на дно і за декілька годин повністю розчиняються. Кров людини, яка не хворіла на черевний тиф, не здатна побороти мікроби.

Шляхом введення в організм кількох мертвих мікробів черевного тифу експериментально досягається те саме, що і при захворюванні. Реакція організму дуже слабка, але щеплення дає повний імунітет, як і хвороба. За допомогою цієї простої процедури черевний тиф було викорінено в арміях світу, тоді як раніше, черевний тиф знищив більше людей, ніж кулі. У газеті «Good Health» наголошувалося: «...те, що щеплення зробило проти черевного тифу, було ефективним також проти віспи». Далі наведено

співвідношення смертності від віспи станом на 1923 рік, порівняно з часом до початку вакцинації. 1660 року середня смертність від віспи на мільйон населення становила 4170 осіб. До 1854 року внаслідок факультативної вакцинації показник становив 430 осіб, тобто в 10 разів менше. З 1854 по 1872 р. за наявності процедури обов'язкової вакцинації показник на мільйон становив 140, а з 1872 по 1894 р. закони про щеплення були більш жорсткими і показник становив 86 осіб.

Швеція довгий час не впроваджувала вакцинацію і смертність від віспи у цій країні всі вищезгадані роки залишалася на стабільно високому рівні, незважаючи на всі гігієнічні заходи. Тільки через вакцинацію Швеції вдалося подолати хворобу і смертність знизилася до 5 осіб на мільйон. Німеччина залишалася найбільш суворою, щодо обов'язкової вакцини і за 25 років в армії від віспи померла лише одна людина. У різних столицях провідних європейських країн з 1877 по 1886 рівень смертності від віспи був наступним: Відень – 670 осіб, Париж – 280, Лондон – 250, Берлін – 10. Єдиним пояснення є посилення вимог до обов'язкової вакцинації.

Адвентистська газета 1923 року «Good Health» однозначно заявляє, що вакцинація – це безпечний, розумний та ефективний захист від віспи. Єдина причина, через яку її противникам було дозволено розмножуватися протягом останніх кількох років, полягає в тому, що вони

були так ефективно захищені кордоном вакцинованих людей. Через відсутність значних епідемій люди стали недбалими у відношенні до вакцини, що може привести до нових спалахів вірусних захворювань. Адвентистське видання наголошує на тому, що кожна людина повинна бути вакцинована у ранньому дитинстві, потім у ранньому шкільному віці і знову не пізніше двадцяти одного року, а також з інтервалом у п'ять-сім років, коли для цього є особлива причина. Імунітет від вакцинації чи від хвороби не триває нескінченно (Ruble, 1923: 8–10). Лондон і околиці тільки на початку ХХ ст. пережили цілком реальну і заслужену паніку від віспи. Цілком заслужену через недбалість, яка переважала останні кілька років у забезпеченні імунітету проти віспи, який можна отримати шляхом вакцинації (див. Рис. 5).

Також 1828 року у цілях боротьби з інфекціями до членів церкви АСД було надуковане звернення про безпеку віспи, необхідність вакцинації та її механізм. «Там, де вакцинація практикується сумлінно, віспа невідома» – зазначається у зверненні. Вакцинація людини є дуже простою справою, особливо якщо її практикувати в дитинстві. Якщо люди похилого віку

отримують щеплення вперше, реакція може бути дещо сильнішою, але її все одно не зрівняти з реакцією на хворобу, яка часто у такому віці приводить до смерті. В Англії віспа особливо лютувала, через несерйозне відношення до вакцини. У зверненні наголошується, що «небезпеки від щеплення не більше, ніж від виривання зуба, від обрізання, або від розтину фурункула». Також підкреслюється, що закон зобов'язує кожну людину вакцинуватися, і цей крок в умовах пандемії є допустимим й навіть необхідним. Імунізація є повністю фізіологічною і настільки ж природною, як і багато інших форм лікування, які в більшості випадків носять профілактичний характер, тобто захищають від можливих захворювань. Гігієна також відіграє велику роль, але вона ніколи не може забезпечити захист від небезпечних хвороб, чого можна досягти лише за допомогою імунізації. Керівництво адвентистської церкви закликала керівництва всіх освічених країн прийняти розумну політику щодо імунізації, засновану на наукових рекомендаціях (Ruble, 1928: 3–4, 17).

Наостанок, звернемося до реакції АСД на COVID-19. 25 жовтня 2021 року була опублікована нова заява про позицію адвентистів щодо

Рис. 5. Лондон і околиці переживають паніку від віспи. Фотографія з дозволу «Daily Mail» ілюструє, як Лондон прокидається (Ruble, 1923: 8–9)

вакцин. Заява, написана декількома департаментами й церковними організаціями та виступає за вакцинацію, хоча також дає зрозуміти, що рішення про її проведення залишається на совісті кожного члена церкви і є добровільним. Згадується також про адвентистську звістку про здоров'я та про те, як її принципи «підсилюють та підтримують здоровий імунітет». Окрім переваг принципів здорового способу життя та профілактичних методів громадської охорони здоров'я, Церква АСД підтверджує та рекомендує відповідальне використання вакцин як важливий захід громадської охорони здоров'я, особливо під час пандемії. Водночас, Церква поважає право людини на свободу вибору тих, хто вирішив не робити щеплення. Колишній директор Центру християнської біоетики та засновник Інституту політики та лідерства в галузі охорони здоров'я в Університеті Лома Лінда Джеральд Р. Уінслоу вважає, що заява є спробою втримати баланс між прихильністю до здоров'я та повагою до індивідуальної совісті. Проте його особисті переконання твердо стоять на стороні вакцинації.

Та частина членів АСД, які виступали проти вакцини, були розчаровані позитивною позицією керівництва, щодо імунізації. Того ж року група адвентистських лікарів та юристів сформувала нову організацію під назвою «Альянс свободи та здоров'я», яка позиціонується в основному як захисник свободи віросповідання, проте витрачає значні зусилля на просування науково необгрунтованих поглядів, що дискредитують прийняття вакцини. Вони представляють вакцини від COVID-19 значно небезпечнішими, ніж це є насправді. В одній із церков Мічигану було проведено відкритий захід, де доктор Пітер Маккалоу, кардіолог і зятяний противник вакцин виступив зі своєю доповіддю. Його погляди суперечили позиції більшості експертів у галузі охорони здоров'я. Перш ніж YouTube видалив відеозаписи цієї події відео набрало сотні тисяч переглядів. Керівництво АСД ніяк публічно не відреагувало на цей інцидент. У згаданому зверненні від 25 жовтня підкреслюється, що заяви про

свободу віросповідання не використовуються належним чином при запереченні проти урядових розпоряджень чи програм роботодавців, спрямованих на захист здоров'я та безпеки їх спільнот. Також ще у 2015 році Церква АСД проголосувала за загальну заяву, щодо вакцинації, яка передбачала відповідальну імунізацію/вакцинацію. Керівництво не знайшло жодних релігійних чи наукових причин не заохочувати людей до відповідальної участі у захисних та профілактичних заходах (Aamodt, 2021).

Висновок. Таким чином, Церква адвентистів сьомого дня протягом всієї своєї історії відзначається позитивним ставленням до питання вакцинації та колективного імунітету. В кінці XIX ст., під час сильного поширення такого інфекційного захворювання як віспа, адвентисти у своїх заявах заохочували членів церкви вакцинуватися аби запобігти ускладненням та невиправданим втратам. Вони також частково підтримували примусову вакцинацію з боку держави, адже ймовірність смерті або потворності від віспи була надто великою. На сьогодні, відповідно до офіційної позиції Церкви АСД, вакцинація рекомендується як ефективний засіб, однак рішення про її проведення є особистою відповідальністю кожної людини і не має бути здійснене з примусу. Загалом, адвентистська церква наголошує на тому, що ризики під час прийняття вакцин набагато менші, ніж ризики зараження. У середовищі конфесії зажди існували незначні групи антивакцинаторів, які вільно провадили свою діяльність та не підлягали офіційному засудженню з боку керівництва. Дещо невпевнена позиція, щодо радикально налаштованих антивакцинаторських груп, що розповсюджують необ'єктивну інформацію, засмучує членів церкви, що підтримують імунізацію. Церква АСД понад сто років відстоює поєднання здорового способу життя та відповідальної імунізації. У світлі пандемії COVID-19 керівництво АСД закликає членів церкви розглянути питання про відповідальну імунізацію, а також про заохочення та сприяння розвитку того, що зазвичай називають колективним імунітетом.

Список використаних джерел:

1. Aamodt A. Adventist Church releases new Vaccine Statement. *Spectrum*. 2021. URL: <https://spectrummagazine.org/news/2021/adventist-church-releases-new-vaccine-statement>.
2. Abstracts. *Herald of Health*. 1910. Vol. 1, no. 4. P. 15.

3. Antityphoid Vaccination. *Herald of Health*. 1912. Vol. 3, no. 5. P. 96.
4. A Word in Season. *The Signs of Times*. 1885. Vol. 11, no. 41. P. 656.
5. Danger of Vaccination With Humanized Virus. *Good Health*. 1879. Vol. 14, no. 6. P. 185–186.
6. Heald G. H. Recognition and Prevention of Smallpox. *Life & Health*. 1919. Vol. 34, no. 2. P. 33–34.
7. Items of interest. *Present truth*. 1896. Vol. 12, no. 34. P. 542.
8. Kellogg J. H. Battle Creek Sanitarium Question Box. *Good Health*. 1898. Vol. 33, no. 10. P. 633–638.
9. Lancet-Clinic. Smallpox and Vaccination. *Life & Health*. 1912. Vol. 27, no. 5. P. 304.
10. Mann V. L. Typhoid Inoculation. *The Eastern Tidings*. 1914. Vol. 9, no. 9. P. 1–2.
11. Medical Exhibit at the Allahabad Exposition. *Herald of Health*. 1911. Vol. 2, no. 2. P. 19–21.
12. Miller H. W. Vaccination a Prevention of Smallpoxland Typhoid Fever. *The Advent Review and Sabbath Herald*. 1915. Vol. 92, no. 9. P. 17–20.
13. News Notes. *Life & Health*. 1912. Vol. 27, no. 5. P. 308–310.
14. Omer S. B. The discredited doctor hailed by the anti-vaccine movement. *Nature*. 2020. URL: <https://www.nature.com/articles/d41586-020-02989-9>
15. Question for. *Good Health*. 1906. No. 6. P. 352–353.
16. Ruble W. A. Fighting Infections. *Good Health*. 1928. Vol. 26, no. 10. P. 3–4.
17. Ruble W. A. Vaccination. *Good Health*. 1923. Vol. 21, no. 1. P. 8–10.
18. State Board of Health. Sources of danger of Contracting Diseases. *The Advent Review and Sabbath Herald*. 1896. 6 August. P. 502.
19. The Medical Research Fund. *Herald of Health*. 1912. Vol. 3, no. 5. P. 90–91.
20. Typhoid Prophylaxis. *Herald of Health*. 1912. Vol. 3, no. 8. P. 152–153.
21. Уляна Супрун продемонструвала наслідки відмови від вакцинації. *Інформаційна агенція «Гал-інфо»*. 2018. URL: https://galinfo.com.ua/news/ulyana_suprun_prodemonstruvala_naslidky_vidmovy_vid_vaktsynatsii_299861.html
22. Эдвард Дженнер – человек, который победил оспу. *Istoriium*. 2020. URL: <https://istorium.net/edvard-dzhenner-chelovek-kotoryj-pobedil-ospu/>

References:

1. Aamodt, A. (2021). Adventist Church releases new Vaccine Statement. *Spectrum*. <https://spectrummagazine.org/news/2021/adventist-church-releases-new-vaccine-statement>
2. Abstracts. (1910). *Herald of Health*, 1(4), 15.
3. Antityphoid Vaccination. (1912). *Herald of Health*, 3(5), 96.
4. A Word in Season. (1885). *The Signs of Times*, 11(41), 656.
5. Danger of Vaccination With Humanized Virus. (1879). *Good Health*, 14(6), 185–186.
6. Heald, G. H. (1919). Recognition and Prevention of Smallpox. *Life & Health*, 34(2), 33–34.
7. Items of interest. (1896). *Present truth*, 12(34), 542.
8. Kellogg, J. H. (1898). Battle Creek Sanitarium Question Box. *Good Health*, 33(10), 633–638.
9. Lancet-Clinic. (1912). Smallpox and Vaccination. *Life & Health*, 27(5), 304.
10. Mann, V. L. (1914). Typhoid Inoculation. *The Eastern Tidings*, 9(9), 1–2.
11. Medical Exhibit at the Allahabad Exposition. (1911). *Herald of Health*, 2(2), 19–21.
12. The Medical Research Fund. (1912). *Herald of Health*, 3(5), 90–91.
13. Miller, H. W. (1915). Vaccination a Prevention of Smallpoxland Typhoid Fever. *The Advent Review and Sabbath Herald*, 92(9), 17–20.
14. News Notes. (1912). *Life & Health*, 27(5), 308–310.
15. Omer, S. B. (2020). The discredited doctor hailed by the anti-vaccine movement. *Nature*. <https://www.nature.com/articles/d41586-020-02989-9>
16. Question for. (1906). *Good Health*, (6), 352–353.
17. Ruble, W. A. (1928). Fighting Infections. *Good Health*, 26(10), 3–4.
18. Ruble, W. A. (1923). Vaccination. *Good Health*, 21(1), 8–10.
19. State Board of Health. (1896, 6 серпня). Sources of danger of Contracting Diseases. *The Advent Review and Sabbath Herald*, 72(32), 502.
20. Typhoid Prophylaxis. (1912). *Herald of Health*, 3(8), 152–153.
21. Uliana Suprun продемонструвала наслідки відмови від вакцинатії [Ulyana Suprun demonstrated the consequences of refusing vaccination]. (2018). *Informatsiina ahentsiia "Hal-info"*. https://galinfo.com.ua/news/ulyana_suprun_prodemonstruvala_naslidky_vidmovy_vid_vaktsynatsii_299861.html [in Ukrainian]
22. Эдвард Дженнер — человек, который победил оспу. (2020). *Istoriium*. <https://istorium.net/edvard-dzhenner-chelovek-kotoryj-pobedil-ospu/> [in Russian].